

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 21 maj 2008

Mål nr

B 509-08

KLAGANDE

Riksåklagaren
Box 5553
114 85 Stockholm

MOTPART

RL

Ombud och offentlig försvarare: Advokat JEJ

SAKEN

Misshandel

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten för Övre Norrlands dom den 3 januari 2008 i mål B 885-07

DOMSLUT

Högsta domstolen ändrar hovrättens dom på så sätt att påföljden bestäms till ungdomstjänst tjugofem (25) timmar.

Var hovrätten förordnat om sekretess skall bestå.

För biträde åt RL i Högsta domstolen tillerkänns JEJ ersättning av allmänna medel med fyratusenfemtiofyra (4 054) kr för arbete. Denna kostnad skall stanna på staten. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 811 kr.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Riksåklagaren har yrkat att Högsta domstolen i första hand skall döma RL till ungdomstjänst. Om förutsättningar för ungdomstjänst inte skulle föreligga har riksåklagaren i andra hand yrkat straffskärpning.

RL har bestritt ändring.

DOMSKÄL

I enlighet med hovrättens dom har RL gemensamt och i samförstånd med annan på en skola misshandlat en 13-årig pojke genom att hålla fast honom och nypa honom i bröstet och vrida om, vilket medfört smärta, svullnader och blåmärken på bröstet. Gärningen är som hovrätten funnit att bedöma som misshandel. Brottet kan inte anses ringa.

RL var vid gärningstillfället 15 år. Han har tidigare dömts den 7 december 2006 för bl.a. tillgrepp av fortskaffningsmedel, varvid han överlämnades till vård inom socialtjänsten.

Det finns inte anledning att frångå hovrättens bedömning att misshandelsbrottet för en vuxen person hade föranlett ett kortare fängelsestraff. RLs ungdom skall emellertid enligt 29 kap. 7 § brottsbalken beaktas särskilt vid straffmätningen och det får därvid dömas till lindrigare straff än som är föreskrivet för brottet. Med tillämpning av den bestämmelsen kan påföljden för RL stanna vid böter. Eftersom RL enligt utredningen saknar vårdbehov finns det inte skäl att döma honom till ungdomsvård. Frågan i Högsta domstolen är om ungdomstjänst bör väljas som påföljd i stället för böter.

Enligt 32 kap. 2 § brottsbalken får den som är under 21 år och som begått brott dömas till ungdomstjänst om den unge samtycker till det och påföljden är lämplig med hänsyn till hans eller hennes person och övriga omständigheter. Den som döms till ungdomstjänst skall åläggas att utföra oavlönat arbete och delta i annan särskilt anordnad verksamhet i lägst 20 och högst 150 timmar. Ytterligare förutsättningar för att döma till ungdomstjänst är att påföljden kan anses tillräckligt ingripande med hänsyn till brottslighetens straffvärde och den unges tidigare brottslighet och att det inte finns skäl för att döma till ungdomsvård. I valet mellan ungdomstjänst och böter skall ungdomstjänst väljas om den påföljden inte är alltför ingripande.

Av förarbetena till 2007 års reform av ungdomspåföljderna, som bl.a. innebar att ungdomstjänst infördes som en ny påföljd, framgår att en viktig utgångspunkt för reformen var att användningen av framför allt höga bötesstraff skulle minska för unga lagöverträdare i åldersgruppen 15–17 år. Det påpekades att bötesstraff saknar rehabiliterande inslag och inte medför några möjligheter att motivera den unge att leva laglydigt. Vidare angavs att skuldsättning kan försvåra den unges etablering i vuxenlivet och att ett bötesbelopp kan komma att betalas av någon annan, exempelvis en förälder,

och därmed få minskad betydelse som en reaktion på den unges brott. Ungdomstjänst skulle enligt regeringen kunna få ett stort användningsområde. Avsikten var emellertid inte att åstadkomma någon generell straffskärpning när det gäller unga lagöverträdare. Det fanns därför behov av begränsning när det gäller den minst allvarliga brottsligheten. De lindrigaste dagsbotsstraffen skulle inte ersättas med ungdomstjänst. Enligt regeringens bedömning borde ungdomstjänst normalt kunna komma i fråga endast när alternativet är ett bötesstraff om minst omkring 60 dagsböter. Det uttalades att detta skulle ses som ett riktvärde och avsåg straffvärdet efter beaktande av övriga faktorer som är relevanta vid straffmätningen enligt 29 kap. brottsbalken. (Prop. 2005/06:165 s. 42, 48, 64, 73 f. och 77.)

RL har samtyckt till ungdomstjänst. Påföljden får anses lämplig med hänsyn till hans person och omständigheterna i övrigt. Ungdomstjänst bör därför väljas om påföljden inte kan anses alltför ingripande.

RL har i skolmiljö tillsammans med annan oprovocerat angripit en yngre pojke med våld mot kroppen med kvardröjande smärta och viss skada som följd. Händelseförloppet har inte varit helt kortvarigt. Ett bötesstraff för RL skulle med beaktande av samtliga omständigheter ha satts något högre än det av hovrätten utdömda. Ungdomstjänst kan vid sådant förhållande inte anses som en alltför ingripande påföljd. RL bör dömas till ungdomstjänst i 25 timmar.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Gertrud Lennander,
Ann-Christine Lindeblad, Ella Nyström (referent), Kerstin
Calissendorff och Stefan Lindskog
Föredragande revisionssekreterare: Charlotte Dahl